

Stefan Karol Kozłowski, Piotr Bieliński

Tell El Saadiya

Informator Archeologiczny : badania 13, 289-290

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanowisko dostarczyło wyjątkowo dużej serii inwentarzy krzemiennych, kości zwierzęcych i innych śladów antropogenicznych. Unikatowym znaleziskiem są "budowle" kultury oryntyckiej o kształcie owalnym, rejestrowane w postaci układów bloków kamiennych.

Badania będą kontynuowane.

IRAK

TELL EL SAADIYA

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej
w Kairze
Państwowa Organizacja d/s
Starożytności i Dziedzictwa
Kulturalnego

Badaniami kierował doc. dr hab. Stefan Karol Kozłowski, przy współudziale dr. Piotra Bielińskiego. Finansowały: Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej w Kairze i Państwowa Organizacja d/s Starożytności i Dziedzictwa Kulturalnego Republiki Irackiej. Pierwszy sezon badań, Osada kultury ubaidzkiej /ca 4500-3500 p.n.e. /

Badania prowadzono w ramach międzynarodowej akcji ratowania zabytków kultury w rejonie Dzebel Hamrin /budowa tamy na rzece Diyala/.

Tell el Saadiya zlokalizowany jest na lewym brzegu Diyali, na tarasie rzecznym, w pobliżu gajów palmowych otaczających od północy miasteczko Saadiya. Długość tellu wynosi około 85 m, szerokość około 75 m, a wysokość ponad 2,5 m nad poziom otaczających go gruntów. Od północy i zachodu krawędzie wzgórza zostały zniszczone przez prowadzone w ostatnim okresie prace ziemne, związane z budową tamy. Znaczną część powierzchni stanowiska zajmuje nowożytny cmentarz, którego groby zakłócają stratyografię.

Badania koncentrowały się w południowej i środkowej części wzgórza; łącznie odsłonięto obszar około 220 m².

W środkowej części tellu, w najwyższej warstwie odkryto pozostałości budynku ceglanego z okresu sasanidzkiego bądź wczesnoislamskiego, częściowo zniszczone przez piec ceramiczny. Wewnątrz pieca, na filarze rusztu, odkryto pochówek wczesnoislamski z dobrze zachowanymi naczyniami szklanymi. Poniżej dna pieca odkryto pozostałości zabudowy z okresu ubaidzkiego, wraz ze współczesną jej ceramiką. Fragmenty murów z suszonej cegły mułowej należą do dwóch odrębnych zespołów architektonicznych.

W sektorze położonym na południowym stoku tellu odsłonięto co najmniej dwie warstwy osadnictwa ubaidzkiego. W warstwie górnej wystąpiły trzy urny grobowe zawierające pochówki dziecięce. W kulturze ubaidzkiej bywają one zwykle umieszczane pod podłogami domów. W niższej warstwie natrafiono natomiast na fragment osady, obejmujący pozostawienia

stalności zabudowy należącej do co najmniej czterech odrębnych budynków. Odkryto łączniedziewięć pomieszczeń, nie udało się jednak jak dotąd odsłonić ani jednego kompletnego planu budynku. Ściany domów skonstruowane były z pojedynczych bądź podwójnych rzędów suszonych, kwadratowych cegieł, zaś ich podłogi sporządzono z ubitego mułu. Zachowały się pozostałości dwóch otworów wejściowych, łączących pomieszczenia wewnątrz budynku. Pod podłogą jednego z pomieszczeń /nr 7/ odkryto trzy malowane urny grobowe z pokrywami; urny zawierały pochówki dzieci. W tym samym pomieszczeniu odkryto, oprócz licznych fragmentów ceramiki, charakterystyczny dla kultury ubaidzkiej "zgięty gwóźdź" z gliny. Kolejne dwa okazy tego typu odkryto w przyległym pomieszczeniu nr 19. Ponadto dwa następne "gwóździe" znaleziono w warstwie ubaidzkiej w centralnej części tellu, jednak nie występowały one tam wewnątrz pomieszczeń.

Zarówno na powierzchni tellu, jak też w warstwie podpowierzchniowej i wewnątrz pomieszczeń ubaidzkich odkryto liczny charakterystyczny materiał ceramiczny. Oprócz siedmiu urn grobowych i trzech pokryw, odkryto trzy dalsze kompletne naczynia ubaidzkie; jedno z nich znaleziono we wspomnianym już pomieszczeniu nr 7. W materiale zdecydowanie dominują naczynia malowane, zdobione motywami geometrycznymi. Przeważają puchary, nieduże czarki i głębokie misy. Ceramikę pochodzącą z obydwu warstw ubaidzkich należy datować na późną fazę kultury Ubaid /II/.

W materiale ceramicznym występują ponadto fragmenty naczyń zdobione przedstawieniami capridów. Motywy te znajdują analogie we współczesnych Saadiyi materiałach irańskich /kultura Mehmeb, Suza/. Obecnie nie można rozstrzygnąć, czy są to importy, czy też naśladownictwa miejscowe. Wśród pozostałych drobnych znalezisk ceramicznych należy wymienić liczne przęśliki oraz niekompletną figurkę kozła.

Obfity jest również w Saadiyi ubaidzki materiał kamienny. Obok zabytków z lokalnego krzemienia występują obsydianowe i jaspisowe. Najliczniejsze są krzemienne wkładki sierpów, często z charakterystycznym wyświeceniem i śladami lepika bitumicznego. Ponadto należy wymienić grupę dużych, niegładzonych siekier-motyk, wykonanych na odłupkach z otoczków rzecznych. Należy wreszcie wymienić małe gładzone siekierki kamienne, zębate skrobacze, wysokie drapacze i nieliczne rylce.

Głęboki szurf usytuowany w południowej części stanowiska wykazał, iż poniżej warstw późnoubaidzkich występują dwa poziomy ze śladami materiałów podobnych.

Badania w Saadiyi będą kontynuowane.

WYSPA BIDŻAN

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej
w Kairze
Państwowa Organizacja do
spraw Starożytności i Dzie-
dzictwa Kulturalnego Republiki
Irackiej